

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 9.1.2023
COM(2023) 7 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Raport de evaluare privind cadrele strategice naționale pentru romi ale statelor membre

{SWD(2023) 3 final}

INTRODUCERE

În cadrul priorității sale politice generale de a promova o Uniune a egalității, Comisia a adoptat, la 7 octombrie 2020, un nou cadru strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor¹ (Cadrul strategic al UE pentru romi). Pe baza evaluării cadrului strategic anterior al UE pentru romi pentru perioada 2011-2020², noul Cadru strategic al UE pentru romi subliniază necesitatea de a consolida angajamentul la nivelul UE și la nivel național, pe baza unei schimbări de paradigmă de la integrarea socioeconomică la o abordare mai cuprinzătoare a promovării egalității, incluziunii și participării romilor. Statele membre au aprobat această abordare prin adoptarea în unanimitate, la 12 martie 2021, a unei recomandări a Consiliului privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor³.

Cadrul strategic al UE pentru romi se axează pe combaterea atitudinilor antirome și a discriminării, ținând seama, în același timp, de diversitatea populației rome și de necesitatea unei abordări intersecționale în ceea ce privește posibila combinație a discriminării pe motive de origine etnică cu alte caracteristici, cum ar fi faptul de a fi o femeie, o persoană în vârstă sau tânără, un copil, o persoană LGBTIQ, o persoană cu handicap, o persoană mobilă în UE, resortisant al unei țări terțe și/sau un apatrid. Cadrul promovează, de asemenea, participarea romilor prin consolidarea capacității de acțiune, cooperare și încredere, precum și prin implicarea acestora în toate procesele decizionale și de elaborare a politicilor care îi afectează. Acesta stabilește șapte obiective comune ale UE și, pentru prima dată, propune obiective la nivelul UE pentru 2030, pentru a asigura progrese minime. Cele șapte obiective abordează domeniile orizontale ale egalității, incluziunii și participării, precum și domeniile sectoriale ale educației, ocupării forței de muncă, sănătății și locuințelor. Pentru a sprijini monitorizarea eficace a progreselor realizate, Cadrul strategic al UE pentru romi propune, de asemenea, utilizarea unui portofoliu de indicatori pentru statele membre⁴.

Elaborat în timpul crizei provocate de pandemia de COVID-19, Cadrul strategic al UE pentru romi ia în considerare impactul disproporționat asupra populației rome expuse de pandemie, stabilind orientări privind o mai bună abordare a provocărilor, stimulând incluziunea digitală și asigurând justiția în domeniul mediului.

Realizarea obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi necesită acțiuni atât la nivelul UE, cât și la nivel național, statele membre având principalele competențe. Acesta este motivul pentru care Cadrul strategic al UE pentru romi și recomandarea Consiliului au invitat statele membre să elaboreze cadre strategice naționale⁵ până în septembrie 2021 și să le comunice Comisiei. Având în vedere diversitatea situațiilor din statele membre, era de așteptat ca respectivele cadre naționale (CSNR) să fie elaborate pe baza unei abordări comune, dar diferențiate. Comisia a invitat toate statele membre să includă o serie de caracteristici comune și angajamente minime, eventual completate de angajamente

¹ [COM\(2020\) 620](#) – *Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor*.

² Raport privind evaluarea cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020, COM(2018) 785 final.

³ Recomandarea Consiliului din 12 martie 2021 privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2021/C 93/01 [Recomandarea Consiliului din 12 martie 2021 privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2021/C 93/01](#).

⁴ Elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) în cooperare cu punctele naționale de contact pentru romi (PNCR), cu institutele naționale de statistică și cu Comisia.

⁵ Un cadru strategic național pentru romi se referă la strategiile naționale pentru romi și/sau la seturi integrate de măsuri de politică într-un context socioeconomic mai larg, care sunt relevante pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor.

suplimentare în funcție de contextele naționale specifice, iar în cazul statelor membre cu o populație de etnie romă semnificativă (și anume peste 1 %⁶), să includă angajamente mai ambițioase.

În completarea Cadrului strategic al UE pentru romi, recomandarea Consiliului stabilește măsuri pentru realizarea de progrese în ceea ce privește cele șapte obiective comune, în funcție de relevanța pentru contextul lor național. Aceasta subliniază, de asemenea, importanța instituirii unor mecanisme de monitorizare solide și a utilizării depline și optime atât a fondurilor UE, cât și a celor naționale.

Prezenta comunicare face un bilanț al cadrelor strategice naționale pentru romi, evaluează angajamentele asumate de statele membre și oferă orientări cu privire la orice îmbunătățire necesară. Aceasta este însoțită de un document de lucru al serviciilor Comisiei în două părți, care constau în fișe de țară ce rezumă analiza strategiilor naționale adoptate de fiecare stat membru în parte, precum și de mai multe țări candidate și potențial candidate la UE care participă la procesul de la Poznań⁷. Pentru fiecare stat membru, fișele de țară evaluează în ce măsură principalele măsuri propuse corespund obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi și recomandării Consiliului, evidențiind domeniile în care sunt necesare îmbunătățiri și exemple de practici promițătoare. A doua parte a documentului de lucru al serviciilor Comisiei, care vizează țările candidate și potențial candidate la UE, urmează aceeași abordare. Prima parte a documentului de lucru al serviciilor Comisiei include un tabel elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) privind obiectivele stabilite de fiecare stat membru, precum și un rezumat al constatărilor rapoartelor de evaluare de țară elaborate de inițiativa Monitorul civil al romilor (*Roma Civil Monitoring* – RCM)⁸.

1. EVALUAREA GENERALĂ A CADRELOR STRATEGICE NAȚIONALE PENTRU ROMI

Cinci state membre și-au comunicat CSNR-urile până în septembrie 2021, în timp ce majoritatea statelor membre le-au transmis doar în perioada octombrie 2021-mai 2022. Două state membre și-au adoptat CSNR-urile abia la sfârșitul lunii iunie 2022⁹. Șase state membre dispun fie de strategii în curs care se extind dincolo de 2021, fie de un set de măsuri de politică integrate¹⁰, iar un stat membru nu și-a reînnoit încă CSNR-ul, care a expirat la 31 decembrie 2021. Pentru aceste șapte state membre, evaluarea s-a bazat pe un chestionar privind măsurile existente sau planificate, care a urmărit să determine măsura în care cadrele

⁶ Bulgaria, Cehia, Grecia, Ungaria, România, Slovacia și Spania.

⁷ Albania, Bosnia și Herțegovina, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia și Kosovo (această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo), care au convenit, în cadrul procesului de la Poznań, să își transforme cadrele strategice/planurile de acțiune naționale pentru romi în cadre strategice/planuri de acțiune naționale pentru romi în conformitate cu cadrul UE pentru romi.

⁸ Acțiune pregătitoare 2021-2025 – Monitorul civil al romilor: Întărirea capacității și a implicării romilor și a societății civile pro-rome în monitorizarea și revizuirea politicilor. Participarea și implicarea societății civile reprezintă o parte importantă a cadrului UE pentru romi. Organizațiile rome și cele pro-rome au fost deja implicate în evaluările anterioare ale punerii în aplicare.

⁹ A se vedea anexa, care conține un tabel conținând o imagine de ansamblu a cadrelor transmise.

¹⁰ Măsuri generale de incluziune socială și de combatere a discriminării.

și planurile lor actuale integrează elemente ale noului cadru strategic al UE pentru romi și ale recomandării Consiliului¹¹.

Prezenta evaluare analizează corespondența dintre măsurile prevăzute în cadrul CSNR-urilor și măsurile propuse în recomandarea Consiliului. Aceasta analizează, de asemenea, gradul în care măsurile reflectă principalele provocări din fiecare stat membru și evaluează dacă acestea sunt suficient de ambițioase pentru a contribui la îndeplinirea obiectivelor cadrului strategic al UE pentru romi și a obiectivelor sale pentru 2030. FRA a analizat obiectivele și indicatorii stabiliți în CSNR-uri. În cadrul fiecărui obiectiv sunt prezentate exemple de practici promițătoare din statele membre.

1.1 Rezumatul evaluării

a) Caracteristici comune, angajamente minime, angajamente mai ambițioase

Cadrul strategic al UE pentru romi a propus ca toate CSNR-urile să includă unele caracteristici comune, punând accentul pe egalitate, participare și diversitate; o combinație de acțiuni generale și specifice și îmbunătățirea proceselor de stabilire a obiectivelor și de colectare a datelor. Pentru a pune în practică aceste caracteristici, toate statele membre au fost invitate să includă în CSNR, ca angajament minim, următoarele elemente, care se reflectă, de asemenea, în recomandarea Consiliului:

- stabilirea unor niveluri de referință și a unor ținte către realizarea obiectivelor generale și a obiectivelor principale ale UE, inclusiv pentru grupuri specifice, pentru a reflecta diversitatea romilor;
- combaterea atitudinilor antirome și a discriminării;
- asigurarea incluziunii socioeconomice a romilor marginalizați;
- combinarea măsurilor specifice cu cele generale;
- alocarea unui buget dedicat și crearea unor mecanisme de punere în aplicare, raportare, monitorizare și evaluare a progreselor înregistrate;
- includerea romilor și a organizațiilor societății civile pro-rome, a ministerelor sectoriale, a organismelor de promovare a egalității și a altor actori într-un proces sistematic de consultare și cooperare;
- promovarea participării active a organizațiilor societății civile la elaborarea politicilor și la procesele din cadrul platformelor naționale și ale UE și
- punerea la dispoziția punctului național de contact pentru romi (PNCR) a mandatului, a personalului și a resurselor necesare și consolidarea rolului acestora, inclusiv prin reformarea platformelor naționale pentru romi.

În ansamblu, statele membre au reflectat în CSNR-urile lor majoritatea noutăților Cadrului strategic al UE pentru romi și au urmat abordarea bazată pe trei piloni privind egalitatea, incluziunea și participarea. De asemenea, acestea au prezentat măsurile propuse în recomandarea Consiliului, în funcție de contextele lor naționale.

Opt state membre (CZ, EL, ES, FR, HR, LT, SI și SK) au inclus în CSNR-urile lor caracteristicile comune și angajamentele minime propuse în Cadrul strategic al UE pentru

¹¹ Malta nu a adoptat un cadru strategic național pentru romi, deoarece pe teritoriul său nu există o populație romă cunoscută.

romi, în timp ce alte douăsprezece state membre (AT, BE, BG, DE, EE, FI, HU, IT, LV, NL, PL și RO) le-au inclus parțial. Elementele care lipsesc sunt în principal obiective, bugete alocate în mod clar pentru punerea în aplicare și monitorizare sau măsuri care țin seama de diversitatea populației romi. Celelalte șase state membre (CY, DK, IE, LU, PT și SE) au inclus angajamentele minime într-o măsură foarte limitată.

În funcție de contextele naționale specifice, Cadrul strategic al UE pentru romi a invitat statele membre care se confruntă cu provocări specifice în ceea ce privește egalitatea și incluziunea romilor să completeze caracteristicile comune și angajamentele minime cu angajamente suplimentare. Exemple de astfel de provocări specifice se referă la condițiile de viață ale romilor, la mobilitatea transnațională sau la aspecte legate de documentația oficială. Urmând abordarea comună, dar diferențiată, numeroase state membre au inclus angajamente suplimentare, de exemplu prin stabilirea unor obiective cantitative în anumite **domenii** sau prin detalierea modului în care intenționează să investească fonduri UE și fonduri naționale în beneficiul romilor.

În plus, cele șapte state membre (BG, CZ, EL, ES, HU, RO și SK) cu populații romi mai numeroase (peste 1 % din populația totală) trebuiau să includă angajamente și mai ambițioase în CSNR-urile lor. Toate aceste țări, precum și Croația, au prezentat CSNR-uri cu angajamente mai ambițioase (deși cu niveluri diferite de ambiție) de prevenire și combatere a discriminării, a atitudinilor antirome, precum și a prejudecăților și stereotipurilor antiromi. Majoritatea acestor CSNR-uri au fost însoțite de un plan sau de un set de măsuri care indică modul în care vor fi cheltuite fondurile UE și cele naționale pentru a sprijini egalitatea și incluziunea romilor. Aceste state membre au inclus planuri de abordare și prevenire a segregării în domeniul educației și al locuințelor. În ceea ce privește locuințele, Bulgaria și România nu dispun de măsuri specifice de desegregare. Cu toate acestea, deseori planurile de finanțare a măsurilor nu oferă un nivel suficient de detaliere.

b) Obiective și măsuri

Cadrul strategic al UE pentru romi a recunoscut că **prevenirea și combaterea atitudinilor antirome și a discriminării** sunt esențiale pentru egalitatea și incluziunea romilor. Majoritatea statelor membre au inclus măsuri în acest domeniu, astfel cum se propune în recomandarea Consiliului. Cu toate acestea, măsurile respective nu sunt aplicate în mod sistematic și transversal în toate domeniile sectoriale. Abordarea discriminării intersecționale și multiple pe toate motivele de vulnerabilitate este inclusă doar în unele CSNR-uri.

Numeroase CSNR-uri corelează măsurile legate de romi care **promovează incluziunea socială** cu programele de politică națională și cu finanțarea, inclusiv cu fondurile UE, printr-o abordare integratoare care abordează sărăcia și excluziunea socială, protecția copilului și accesul la educație și la servicii esențiale. Cu toate acestea, în multe cazuri, măsura în care romii vor beneficia de aceste politici generale nu este descrisă în mod clar.

În ceea ce privește **participarea romilor** la mecanismele consultative, la procesele decizionale și la cele de elaborare a politicilor, multe state membre fac referire la contribuția populației romi la elaborarea CSNR-urilor, inclusiv prin participarea acestora la platformele naționale pentru romi. Cu toate acestea, evaluarea societății civile romi, realizată prin

intermediul inițiativei Monitorul civil al romilor¹², indică faptul că o implicare și o cooperare mai strânse sunt atât posibile, cât și necesare.

Majoritatea CSNR-urilor intenționează să asigure o cooperare continuă cu romii, facilitând participarea acestora pe tot parcursul punerii în aplicare a strategiilor și în cadrul proceselor de monitorizare, evaluare și raportare. În plus, statele membre (de exemplu AT, BE, CZ, DE, EL, ES, FI, HR, HU, LT, LV, SE, SK și SI) au descris activități de sprijinire a consolidării capacității de acțiune și a participării organizațiilor de romi, inclusiv a celor care reprezintă femeile și tinerii, copiii și tinerii de etnie romă, deși cu un accent mai mic pe investițiile în consolidarea capacităților acestor organizații.

În cadrul obiectivelor sectoriale din domeniul **educației, al ocupării forței de muncă, al sănătății și al locuințelor**, numeroase CSNR-uri includ într-o măsură substanțială măsurile recomandate. Unele dintre aceste măsuri sunt legate de obiective și indicatori naționali, pe baza statisticilor naționale, dacă sunt disponibile. Obiectivul sectorial dedicat educației se evidențiază ca fiind domeniul în care statele membre intenționează să ia măsurile cele mai ample. Cu toate acestea, în ceea ce privește desegregarea în domeniul educației și al locuințelor, planurile nu par a fi suficiente pentru a aborda cu succes amploarea problemei. Mai mult, măsurile din domeniul ocupării forței de muncă, al sănătății și al locuințelor nu corespund întotdeauna amplitudinii și complexității provocărilor cu care se confruntă romii.

c) Obiective¹³

Mai multe state membre, în special statele membre cu o populație romă mai numeroasă, au stabilit obiective naționale care corespund obiectivelor de la nivelul UE din Cadrul strategic al UE pentru romi. Se așteaptă ca aceste state membre să contribuie în mod corespunzător la efortul colectiv de atingere a acestor obiective. Ungaria și Slovacia au stabilit doar parțial obiective naționale care corespund obiectivelor de la nivelul UE; România a inclus doar unele obiective naționale care nu corespund obiectivelor de la nivelul UE.

Alte state membre au stabilit obiective naționale cantitative sau calitative cu privire la aspecte diferite de cele abordate de obiectivele de la nivelul UE în cadrul unui anumit obiectiv al Cadrului strategic al UE pentru romi. Prin urmare, amploarea contribuției lor la atingerea obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi nu poate fi măsurată cu precizie. Unele state membre nu au stabilit niciun obiectiv (DE, DK, LU, NL și SE).

Unele state membre cu populații rome mai puțin numeroase au stabilit obiective naționale care corespund obiectivelor de la nivelul UE (în special HR, dar și EE, SI, FI și LT pentru unele obiective), iar Comisia salută aceste eforturi. În funcție de provocările și contextele naționale, mai multe state membre ar putea urma aceste exemple pozitive.

În general, și în special în ceea ce privește CSNR-urile prezentate de statele membre cu populații rome mai numeroase, s-au depus eforturi satisfăcătoare pentru stabilirea unor obiective care corespund obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi și pentru planificarea măsurilor aferente. Cu toate acestea, România nu a stabilit obiective naționale

¹² Evaluarea detaliată este disponibilă în apendicele la prima parte a documentului de lucru al serviciilor Comisiei.

¹³ O prezentare generală a situației obiectivelor per stat membru pentru toate obiectivele este prezentată ca appendice la prima parte a documentului de lucru al serviciilor Comisiei.

care să corespundă obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi. Absența unor obiective naționale pentru țara cu cea mai numeroasă populație romă riscă să aibă un impact negativ asupra capacității colective a statelor membre de a atinge obiectivele pentru 2030 ale Cadrului strategic al UE pentru romi.

1.2 Statutul și rolul punctelor naționale de contact pentru romi (PNCR)

Cadrul strategic al UE pentru romi a recomandat ca CSNR-urile să ofere punctelor naționale de contact pentru romi cel puțin mandatul, resursele, personalul și autoritatea instituțională adecvate. De asemenea, CSNR-urile ar trebui să le ofere acestora capacitatea de a coordona în mod eficace acțiunile cu ministerele sectoriale și cu alte autorități relevante, de a monitoriza punerea în aplicare a politicilor referitoare la romi și de a consolida cooperarea cu societatea civilă romă, inclusiv prin intermediul platformelor naționale pentru romi.

În timp ce PNCR-urile joacă un rol major în facilitarea cooperării dintre autorități și societatea civilă și în promovarea participării romilor, domeniul de aplicare al mandatelor acestora variază de la un stat membru la altul. În general, noile strategii nu au consolidat PNCR-urile cu resurse financiare și umane suplimentare și, deși unele dispun de un mandat extins, capacitatea lor de a-și îndeplini în mod eficace rolul de coordonare este încă limitată.

În statele membre cu populații rome mai numeroase, Cadrul strategic al UE pentru romi a recomandat consolidarea rolului și a statutului PNCR-urilor pentru a asigura coordonarea și integrarea eficace a egalității și incluziunii romilor în diferite sectoare la nivel regional și local. Cadrul a invitat, de asemenea, statele membre să implice PNCR-urile în programarea interguvernamentală a distribuirii fondurilor UE pentru romi și în monitorizarea acestor cheltuieli și să se asigure că politicile și serviciile publice ajung efectiv la romi, inclusiv la cei care locuiesc în zone îndepărtate și rurale.

Majoritatea statelor membre cu populații rome mai numeroase au acordat PNCR-urilor lor mandate și roluri adecvate în ceea ce privește coordonarea și cooperarea cu ministerele pentru punerea în aplicare a CSNR-urilor, inclusiv a fondurilor UE. Slovacia, Spania, Croația și Cehia sunt câteva exemple promițătoare în acest sens. Cu toate acestea, chiar și în aceste state membre, resursele umane și financiare ale PNCR-urilor nu par să fi fost sporite. Acest lucru le-ar putea limita capacitatea de a monitoriza cu atenție și de a raporta cu privire la punerea în aplicare a CSNR-urilor și la implicarea lor în elaborarea și monitorizarea politicilor și a programelor generale. În cazul celorlalte state membre, unele PNCR-uri dispun de resurse și capacități foarte limitate.

2. OBIECTIVE ORIZONTALE

2.1 Combaterea și prevenirea atitudinilor antirome și a discriminării

Recomandarea Consiliului invită statele membre să combată și să prevină atitudinile antirome și discriminarea, inclusiv prin combaterea hărțuirii, a infracțiunilor motivate de ură și a discursului de incitare la ură, atât online, cât și offline. Recomandarea solicită, de asemenea, statelor membre să dezvolte și să promoveze un sistem cuprinzător de sprijin pentru victime, să sensibilizeze publicul cu privire la atitudinile antirome și să promoveze sensibilizarea cu privire la istoria romilor, inclusiv prin comemorarea Holocaustului romilor și prin procese de reconciliere în societate.

În ansamblu, statele membre au depus eforturi semnificative pentru a-și alinia CSNR-urile la recomandarea Consiliului. Majoritatea statelor membre au elaborat măsuri de combatere a discriminării, a discursului de incitare la ură și a infracțiunilor motivate de ură și, într-o anumită măsură, de combatere a atitudinilor antirome. Aceste măsuri includ campanii de sensibilizare și de informare destinate publicului larg, instituțiilor publice și mass-mediei. Deși Ungaria face referire, în secțiunea sa analitică, la atitudinile antirome, aceasta nu dispune de măsuri explicite de combatere a atitudinilor antirome. Bulgaria menționează combaterea atitudinilor împotriva romilor, dar măsurile propuse de aceasta se axează mai degrabă pe discriminare decât pe atitudinile antirome. În plus, unele măsuri vizează implicarea sistematică a organismelor de promovare a egalității în măsurile privind egalitatea romilor și promovarea unor discursuri pozitive cu privire la romi și a unor modele din rândul populației rome. Unele CSNR-uri au propus măsuri de abordare a discriminării intersecționale sau multiple, inclusiv acțiuni dedicate pentru abordarea provocărilor specifice cu care se confruntă femeile rome.

Mai multe state membre au inclus în CSNR-urile lor măsuri de promovare a istoriei și culturii romilor, cum ar fi facilitarea dialogului pentru recunoașterea nedreptăților din trecut și implicarea în procesele de reconciliere. Printre măsurile de promovare a istoriei și culturii romilor se numără, de asemenea, elaborarea și introducerea unor elemente specifice în programele și manualele școlare, sărbătorirea Zilei internaționale a romilor (8 aprilie) și comemorarea Holocaustului romilor (2 august). Aceste zile sunt recunoscute prin lege în unele state membre. Mai multe state membre finanțează programe de radio și televiziune și muzee dedicate istoriei și culturii romilor.

Deși majoritatea statelor membre au recunoscut în CSNR-urile lor existența rasismului și a discriminării, această conștientizare ar putea fi transpusă în măsuri și mai ferme pentru a răspunde mai adecvat provocărilor identificate în unele dintre statele membre.

Printre exemplele de practici promițătoare se numără aplicarea unor instrumente juridice de combatere a discriminării și a discursului de incitare la ură în Franța, precum și adoptarea unei legi privind atitudinile antirome¹⁴ în România.

Informațiile cu privire la alocările bugetare pentru acest obiectiv, fie în mod specific pentru CSNR-uri, fie în legătură cu programele generale relevante, lipsesc sau sunt destul de generale și vagi.

Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a dus la fluxuri semnificative de refugiați, inclusiv de romi ucraineni¹⁵. Această situație a expus o serie de riscuri care îi afectează, printre care cel al tratamentului inegal¹⁶. Deși se recunosc eforturile depuse până în prezent de statele membre pentru a aborda situația, ar trebui să se depună mai multe eforturi pentru a răspunde nevoilor refugiaților romi din Ucraina, prin utilizarea optimă a CSNR-urilor pentru a se asigura că aceștia au acces egal la domenii precum învățământul general, ocuparea forței de muncă, locuințe, asistență medicală și socială și la alte servicii esențiale.

¹⁴ [Legea nr. 2/2021 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antițigănistului.](#)

¹⁵ Potrivit recensământului oficial din 2001, romii ucraineni numără 47 917 persoane. Alte estimări, cum ar fi cea a Consiliului Europei, indică un număr mult mai mare.

¹⁶ [The Russian war of aggression against Ukraine – The broad fundamental rights impact in the EU \(Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei – Impactul amplu asupra drepturilor fundamentale în UE\) \(europa.eu\).](#)

2.2 Reducerea sărăciei și a excluziunii sociale pentru a elimina decalajul socioeconomic dintre romi și populația generală

Recomandarea Consiliului invită statele membre să abordeze problema ratei extrem de ridicate a riscului de sărăcie și de precaritate materială și socială în rândul populației rome.

Măsurile prevăzute în cadrul acestui obiectiv vizează abordarea transmiterii sărăciei și a sărăciei în rândul copiilor de la o generație la alta și reducerea excluziunii sociale a romilor. Acest lucru se va realiza prin îmbunătățirea accesului acestora la serviciile publice esențiale și la alocațiile sociale, prin coordonarea între sectoarele relevante, cum ar fi educația și ocuparea forței de muncă.

Unele state membre (de exemplu BG, DE, EL, ES, HR, HU și SI) au inclus reducerea sărăciei și a excluziunii sociale ca obiectiv specific de sine stătător. Cehia nu a inclus acest obiectiv, dar a stabilit un obiectiv care răspunde obiectivului la nivelul UE. Cu toate acestea, alte state membre nu au inclus acest obiectiv în CSNR-ul lor, dar includ măsuri de abordare a incluziunii socioeconomice și de combatere a sărăciei în cadrul obiectivelor sectoriale privind ocuparea forței de muncă, educația, sănătatea și locuințele.

Măsurile de eliminare a decalajului digital și de promovare a incluziunii digitale a comunităților rome defavorizate sunt incluse în mod specific doar în unele CSNR-uri, în timp ce în altele fac parte din politicile generale de incluziune socială ale statelor membre.

Unele CSNR-uri se referă la oportunitățile de finanțare din cadrul Garanției europene pentru copii¹⁷ și al Fondului social european Plus (FSE+)¹⁸ pentru combaterea sărăciei în rândul copiilor, dar nu conțin detalii cu privire la alocările bugetare.

Ca practică promițătoare, Grecia a dezvoltat subvenții pentru a combate sărăcia energetică și pentru a oferi gospodăriilor afectate un „card de energie”, dar nu s-a elaborat încă un pachet cuprinzător de servicii integrate pentru combaterea acestui fenomen. Ungaria oferă un alt exemplu de practică promițătoare, deoarece a inclus măsuri de consiliere și formare privind prevenirea îndatorării gospodăriilor.

2.3 Promovarea participării prin capacitate, cooperare și încredere

Recomandarea Consiliului invită statele membre să intensifice, după caz, participarea semnificativă a populației rome și consultarea acesteia, inclusiv a femeilor, a tinerilor, a persoanelor în vârstă și a persoanelor cu handicap, pentru a sprijini în mod eficace egalitatea și nediscriminarea romilor.

Pentru a facilita consultarea societății civile rome în ceea ce privește revizuirea și elaborarea politicilor publice, participarea romilor este inclusă în majoritatea CSNR-urilor prin implicarea lor fie în organismele de consiliere și consultative guvernamentale specifice romilor, fie în organismele pentru minoritățile etnice și naționale.

Unele dintre măsurile CSNR-urilor din cadrul acestui obiectiv sprijină consolidarea capacităților și capacitatea organizațiilor societății civile rome, inclusiv a celor pentru femeile

¹⁷ [Garanția europeană pentru copii.](#)

¹⁸ [Fondul social european Plus](#) – FSE+ în parteneriat.

și tinerii de etnie romă. Aceste măsuri propun crearea și consolidarea centrelor comunitare multifuncționale pentru romi care oferă o varietate de servicii, cum ar fi asistența medicală, dezvoltarea competențelor parentale, sprijin pentru participarea la educație, alfabetizare și activități post-școlare, precum și orientare și sprijin în ceea ce privește accesul la oportunități de angajare.

Câteva CSNR-uri includ măsuri de promovare a modelelor din rândul populației rome sau acțiuni de recrutare a romilor în instituțiile publice. Deși mai multe CSNR-uri au menționat necesitatea de a consolida reprezentarea romilor și de a consolida capacitatea organizațiilor de romi, doar câteva state membre au propus măsuri concrete în acest sens.

Spania oferă un exemplu de practică promițătoare. Această țară a adoptat măsuri care vizează consolidarea capacităților în cadrul organizațiilor societății civile, precum și în rândul femeilor și al tinerilor de etnie romă, pentru a asigura participarea lor semnificativă și implicarea lor civică. Italia oferă un alt exemplu promițător prin activitatea Platformei naționale pentru romi și sinti și a Forumului comunitar. Estonia, Letonia și Austria oferă alte exemple de forme structurate și regulate de dialog între părțile interesate relevante, cum ar fi platformele naționale pentru romi sau alte procese consultative.

3. OBIECTIVE SECTORIALE – PATRU DOMENII-CHEIE

3.1 Sporirea accesului egal efectiv la un învățământ general de calitate, favorabil incluziunii

Recomandarea Consiliului invită statele membre să asigure accesul egal efectiv și participarea la toate formele de educație, de la educația timpurie până la învățământul terțiar, inclusiv la educația de tip „a doua șansă”, educația adulților și învățarea pe tot parcursul vieții. Recomandarea Consiliului invită, de asemenea, statele membre să prevină și să elimine segregarea în educație.

Măsurile stabilite de statele membre în cadrul acestui obiectiv includ o gamă largă de activități care acoperă accesul la educația și îngrijirea timpurie, facilitarea accesului la educație, alfabetizarea în limba de școlarizare, sprijinul acordat copiilor romi pentru dobândirea de competențe digitale, măsuri de creștere a ratei de continuare a studiilor și de prevenire a părăsirii timpurii a școlii și, într-o anumită măsură, măsuri care să contribuie la creșterea nivelului de instruire și la avansarea cu succes a elevilor romi de la învățământul obligatoriu la cel post-obligatoriu.

Toate statele membre cu populații rome mai numeroase, în conformitate cu angajamentele mai ambițioase propuse de Cadrul strategic al UE pentru romi, au inclus măsuri de prevenire a segregării și de implicare în tranziția elevilor romi de la școlile segregate către mediile educaționale generale. Cu toate acestea, în unele cazuri (de exemplu, HU, RO și SK), măsurile propuse, care nu au fost întotdeauna elaborate în mod sistematic pornind de la un nivel de referință bine definit și însoțite de indicatori și obiective, par să fie insuficiente pentru a face față amplitudinii provocărilor. Alte măsuri promovează incluziunea în școli și combat discriminarea copiilor romi. Mai multe CSNR-uri menționează elaborarea și utilizarea de materiale didactice în limba romani.

Majoritatea CSNR-urilor nu au stabilit măsuri suficiente pentru a spori mobilitatea socială a elevilor romi și pentru a-i ajuta să avanseze cu succes de la învățământul secundar superior la învățământul terțiar. În general, CSNR-urile nu abordează în mod adecvat modalitățile de

eliminarea obstacolelor din calea participării la învățământul preșcolar copiilor romi, inclusiv a copiilor care locuiesc în zone îndepărtate, rurale sau segregate. De asemenea, acestea nu propun măsuri adecvate pentru a sprijini angajarea de cadre didactice, asistenți și mediatori de etnie romă. Măsurile de sprijinire a educației adulților romi sunt menționate în mai multe CSNR-uri (de exemplu, AT, BG, DE, EL, ES, HR, HU, FI, IT, LT, PL și SI).

Numeroase CSNR-uri oferă informații vagi în ceea ce privește bugetele alocate în acest domeniu, ceea ce face dificilă evaluarea caracterului adecvat al finanțării sau anticiparea impactului potențial al măsurilor propuse.

Măsurile de prevenire a părăsirii timpurii a școlii de către elevi sunt insuficient completate de măsuri adecvate de reintegrare în educația formală a elevilor romi care au abandonat școala. Câteva state membre (de exemplu, CZ, HR, IT, LV și SK) au instituit măsuri de abordare și de prevenire a erorilor de diagnostic și a plasării necorespunzătoare a elevilor romi în sisteme de educație pentru elevi cu nevoi speciale. Sunt necesare mai multe măsuri pentru a aborda competențele digitale în educație și pentru a îmbunătăți accesul la internet. De asemenea, sunt necesare măsuri pentru a îmbunătăți furnizarea de calculatoare, laptopuri, tablete și materiale didactice pentru învățarea la distanță și pentru a se asigura că acestea ajung la comunitățile sărace, în special la copiii romi. Riscul intensificării excluziei digitale a romilor din educație, astfel cum a fost observat în timpul pandemiei de COVID-19, nu este abordat în mod suficient de către CSNR-uri.

Practici promițătoare în acest domeniu sunt oferite de Țările de Jos, care pun la dispoziție o subvenție școlară de 1 milion EUR pe an pentru a sprijini școlile cu copii romi. Comitetul consultativ național pentru problemele romilor din Finlanda analizează conținutul materialelor educaționale care se referă la persoanele de etnie romă și oferă orientări și propuneri cu privire la acest conținut. Guvernul polonez oferă stimulente administrațiilor locale pentru a crește și mai mult numărul mediatorilor școlari pentru romi.

3.2 Sporirea accesului egal efectiv la locuri de muncă de calitate și durabile

Recomandarea Consiliului invită statele membre să promoveze accesul egal efectiv al romilor, în special al tinerilor, la locuri de muncă de calitate și durabile, precum și măsuri de combatere, prevenire și eliminare a discriminării și de promovare a activării forței de muncă.

Majoritatea statelor membre recunosc decalajul dintre romi și restul populației în ceea ce privește ocuparea forței de muncă. Acestea propun măsuri de promovare a incluziunii prin programe pentru tinerii romi care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, în vederea îmbunătățirii aptitudinilor și a competențelor digitale ale acestora, precum și pentru a oferi stagii, ucenicii și programe de formare profesională. Măsurile din unele state membre vizează creșterea gradului de experiență practică pentru a facilita tranziția de la educație la piața forței de muncă.

Măsurile de activare pe piața forței de muncă, cu un accent special pe tineri, fac parte din politicile generale ale statelor membre care vizează grupurile defavorizate sau marginalizate. Câteva state membre includ măsuri de sprijinire a persoanelor care desfășoară activități independente și a antreprenorilor de etnie romă.

Majoritatea CSNR-urilor abordează disparitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă prin includerea unor măsuri care vizează activarea pe piața forței de muncă a femeilor rome sau prin efectuarea de studii privind cauzele ratelor mai scăzute de participare a femeilor rome pe piața forței de muncă. Doar câteva state membre includ măsuri de formare a

potențialilor angajatori cu privire la nediscriminare și diversitate și chiar mai puține state membre includ cursuri de formare privind atitudinile antirome.

Majoritatea statelor membre cu populații rome mai numeroase au prezentat măsuri generale și specifice cuprinzătoare, la nivel regional și local, pentru a promova incluziunea romilor și pentru a combate discriminarea și atitudinile antirome ca obstacol în calea accesului la locuri de muncă. Fondurile naționale, FSE+, FEDR¹⁹ sau Fondul pentru o tranziție justă²⁰ sunt menționate în mai multe CSNR-uri ca surse de finanțare pentru punerea în aplicare a măsurilor propuse, deși acestea se referă la inițiative generale și nu conțin informații detaliate privind alocările bugetare pentru romi.

Un exemplu de practici promițătoare este oferit de Bulgaria și de politica sa generală activă în domeniul pieței forței de muncă, destinată tinerilor șomeri cu vârsta sub 29 de ani, printre care se numără și romii. Lituania oferă un alt exemplu, deoarece a adoptat măsuri de promovare și sprijinire a antreprenoriatului, inclusiv pentru grupurile defavorizate, cum ar fi romii. Belgia pune în aplicare proiectele Roma@work finanțate prin FSE, care îi ajută pe romii care își caută un loc de muncă prin formare și îndrumare.

3.3 Îmbunătățirea stării de sănătate a romilor și sporirea accesului egal efectiv al acestora la servicii de asistență medicală și sociale de calitate

Recomandarea Consiliului invită statele membre să asigure accesul egal efectiv, fără bariere, la servicii de asistență medicală și sociale de calitate, în special pentru persoanele care sunt cele mai expuse riscurilor sau care locuiesc în zone rurale și segregate marginalizate sau îndepărtate.

Majoritatea statelor membre recunosc provocările specifice în ceea ce privește asigurarea accesului egal al romilor la asistență medicală. Unele CSNR-uri intenționează să realizeze studii privind starea de sănătate a populației rome, cu scopul de a spori cunoștințele și capacitatea autorităților de a elabora măsuri mai bine orientate.

Majoritatea statelor membre se concentrează pe formarea practicienilor din domeniul sănătății, a lucrătorilor de pe teren și a mediatorilor romi din domeniul sănătății, precum și pe campaniile de sensibilizare care promovează un stil de viață sănătos și asistența medicală pentru copii. Alte măsuri includ informarea directă a populației rome care trăiește în așezări, prin care sunt furnizate servicii de asistență medicală mobilă.

Unele state membre au stabilit măsuri care vizează femeile de etnie romă, cu accent pe sănătatea reproductivă. Nevoile persoanelor cu handicap, ale persoanelor în vârstă, ale romilor LGBTIQ, precum și ale victimelor sau potențialelor victime ale traficului de persoane sunt abordate într-un număr mic de CSNR-uri. Puține state membre includ măsuri care vizează creșterea speranței de viață a populației rome. Aproape jumătate din CSNR-uri propun măsuri de contracarare a impactului pandemiei de COVID-19, inclusiv prin campanii de încurajare a vaccinării (de exemplu, BG, CZ, CY, EE, EL, ES, FR, HU, HR, IE, LV, RO și SK).

Majoritatea statelor membre cu populații rome mai numeroase au stabilit măsuri combinate, atât generale, cât și specifice, și menționează existența unor planuri de punere în aplicare

¹⁹ [Fondul european de dezvoltare regională.](#)

²⁰ [Fondul pentru o tranziție justă.](#)

pentru realizarea acestor măsuri la nivel local și regional, deși, în unele cazuri, aceste planuri nu sunt bine articulate. Aceste state membre consideră discriminarea și atitudinile antirome drept unul dintre motivele care împiedică accesul romilor la asistență medicală.

Mai multe CSNR-uri indică faptul că utilizează finanțarea FSE+ și FEDR pentru acest obiectiv, în principal pentru măsuri generale de îmbunătățire a accesului la asistență medicală pentru persoanele marginalizate.

Exemple de practici promițătoare provin din Portugalia, care pune în aplicare măsuri specifice de formare a mediatorilor pentru romi în materie de sănătate, și din Cipru, care oferă acces general gratuit și ușor accesibil la pediatri pentru toate persoanele.

3.4 Sporirea accesului egal efectiv la locuințe desegregate adecvate și la servicii esențiale

Recomandarea Consiliului invită statele membre să asigure tratamentul egal al romilor în ceea ce privește accesul la servicii esențiale și locuințe nesegregate adecvate. Printre acestea se numără apa, salubritatea, energia, transporturile, serviciile financiare și comunicațiile digitale, în conformitate cu principiul 20 al Pilonului european al drepturilor sociale²¹.

Mai multe state membre includ măsuri de îmbunătățire a accesului la servicii esențiale, în special a accesului la apă curentă și, într-o anumită măsură, măsuri de prevenire și eradicare a segregării spațiale. Puține CSNR-uri includ atât măsuri generale, cât și măsuri specifice de facilitare a accesului la locuințe sociale, în timp ce mai multe CSNR-uri propun măsuri pentru a desfășura proceduri oficiale de modernizare urbană și rezidențială, pentru a încuraja deținerea de locuințe în proprietate și pentru a investi în infrastructuri precum energia electrică, gazul, apa curentă, canalizarea și gestionarea deșeurilor, drumurile și accesul la transport.

Aspectul important al combaterii discriminării și a atitudinilor antirome, ca obstacole în calea accesului la locuințe, este recunoscut doar de câteva state membre, iar acest lucru se reflectă și mai puțin în ceea ce privește măsurile concrete. Majoritatea CSNR-urilor abordează în mod insuficient aspecte precum evacuările forțate, lipsa posibilității ca romii să devină proprietari sau să își permită să închirieze locuințe în mod durabil sau reducerea decalajului de supraaglomerare a gospodăriilor.

Majoritatea statelor membre (CZ, EL, ES, HU și SK) cu populații rome mai numeroase au inclus, în general, inițiative de desegregare la nivel local, în timp ce Bulgaria și România nu dispun de măsuri specifice de desegregare. Astfel de inițiative constau în asigurarea faptului că noile proiecte de dezvoltare finanțate din fonduri publice sunt nesegregate, în monitorizarea prezenței romilor în cartierele rezidențiale sau în implicarea întregii comunități în procesele de desegregare, prin pregătirea acestora pentru a primi persoanele de etnie romă care s-au mutat din zone segregate.

În acest domeniu, majoritatea CSNR-urilor planifică utilizarea programelor de finanțare din partea UE, însă nu oferă decât în mod excepțional detalii în ceea ce privește alocarea fondurilor.

²¹ [Pilonul european al drepturilor sociale](#).

Printre exemplele de practici promițătoare se numără Germania, care arată modul în care autoritățile locale pot include o abordare specifică romilor în strategia lor privind accesul la locuințe, sau planul Franței de a realiza eliminarea completă a cartierelor sărace până în 2030²², susținut de obiective și de un calendar. Alte exemple sunt oferite de Slovenia, care cartografiază și legalizează așezările pentru a le îmbunătăți infrastructura, și de Suedia, care a elaborat materiale de orientare pentru a sensibiliza proprietarii de locuințe cu privire la situația romilor pe piața locuințelor și pentru a combate discriminarea. Un alt exemplu de practică promițătoare este oferit de proiectul Housing First Romodrom²³ din Cehia, care abordează problema lipsei de adăpost și a condițiilor precare de locuit în care trăiesc persoanele de origine romă care sunt excluse din punct de vedere social sau expuse riscului de excluziune socială.

4. MONITORIZARE ȘI RAPORTARE

Cadrul strategic al UE pentru romi a propus ca toate statele membre să îmbunătățească procesele de stabilire a obiectivelor, de colectare a datelor, de monitorizare și raportare și ca datele să fie colectate în mod regulat pentru a fi incluse în raportare și monitorizare. Toate statele membre au fost invitate, ca angajament minim în CSNR-urile lor, să stabilească niveluri de referință și obiective naționale către realizarea obiectivelor și a țințelor UE, pe baza unei evaluări cuprinzătoare a nevoilor. Cadrul strategic al UE pentru romi a propus, de asemenea, ca statele membre să includă ca angajament suplimentar în CSNR-urile lor stabilirea de obiective naționale cantitative și calitative pentru toate cele șapte obiective ale UE și țințele asociate acestora, în funcție de disponibilitatea datelor și de contextul și provocările naționale.

Acest lucru se reflectă, de asemenea, în recomandarea Consiliului care, având în vedere obiectivele și țințele principale ale UE, invită statele membre să includă obiective naționale cantitative și/sau calitative în cadrele lor strategice naționale pentru romi, adaptate la circumstanțele naționale și la disponibilitatea datelor privind egalitatea.

Ancheta privind romii pentru 2020-2021²⁴ efectuată de FRA a fost publicată în octombrie 2022. Aceasta furnizează datele de referință cu privire la situația romilor din opt state membre ale UE²⁵ și din două țări candidate²⁶. Pe baza acestor date, vor fi monitorizate progresele înregistrate în UE și în statele membre vizate.

Pentru a asigura o colectare a datelor, o raportare și o monitorizare mai eficace a progreselor înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor UE și a celor naționale, Comisia a propus utilizarea unui portofoliu de indicatori, elaborat de FRA cu implicarea PNCR, a institutelor naționale de statistică și a Comisiei.

Majoritatea statelor membre au instituit un mecanism de monitorizare și raportare coordonat de PNCR, ținând seama de contribuțiile platformelor naționale pentru romi, ale organizațiilor societății civile rome, ale ministerelor, ale organismelor de promovare a egalității și ale

²² [Planul Franței de a realiza eliminarea completă a cartierelor sărace până în 2030.](#)

²³ <https://romodrom.cz/en/our-activities/housing/housing-first/>.

²⁴ [EU FRA 2020-2021 Survey: Roma in 10 European countries – Main results](#) (Ancheta pentru 2020-2021 a UE-FRA: Romii din 10 țări europene – principalele rezultate).

²⁵ Croația, Cehia, Grecia, Ungaria, Italia, Portugalia, România și Spania.

²⁶ Macedonia de Nord și Serbia.

instituțiilor naționale de statistică. Aceste mecanisme de monitorizare și raportare vor beneficia, de asemenea, de contribuția inițiativei Monitorul civil al romilor.

Evaluările cadrelor de monitorizare ale fiecărei țări, efectuate împreună cu FRA, s-au dovedit a fi dificile, deoarece trebuie îmbunătățită comparabilitatea între statele membre în ceea ce privește abordarea statistică a nivelurilor de referință, a indicatorilor și a obiectivelor.

Obiectivele naționale cantitative pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor în vederea atingerii obiectivelor principale ale Cadrului strategic al UE pentru romi pentru cele șapte obiective ale Cadrului strategic al UE pentru romi sunt stabilite în CSNR-urile unor state membre cu populații rome mai numeroase (BG, CZ, EL, ES, precum și HR). Slovacia a răspuns la țintele Cadrului strategic al UE pentru romi pentru șase obiective, cu excepția obiectivului orizontal „Reducerea sărăciei și a excluziunii sociale”. Ungaria a inclus obiective naționale cantitative explicite ca răspuns la obiectivele Cadrului strategic al UE pentru romi în domeniul sărăciei, al educației și al ocupării forței de muncă. România nu a inclus obiective naționale în vederea atingerii obiectivelor principale ale Cadrului strategic al UE pentru romi.

Estonia, Slovenia, Letonia și Lituania au stabilit obiective naționale care corespund obiectivelor principale ale cadrului pentru unul sau mai multe obiective.

Mai multe state membre, care aplică abordarea comună, dar diferențiată, au răspuns la unul sau mai multe dintre cele șapte obiective ale Cadrului strategic al UE pentru romi, însă au răspuns doar parțial la obiectivele principale ale UE. Aceste state membre au stabilit obiective calitative sau cantitative și măsuri conexe care pot contribui totuși la îmbunătățirea situației romilor în zonele respective.

Măsurile propuse de statele membre care nu au stabilit niciun obiectiv contribuie, de asemenea, la îmbunătățirea situației romilor, însă nu este posibil să se determine măsura în care acestea contribuie la realizarea obiectivelor principale ale UE.

Statele membre care au stabilit obiective cantitative și calitative pentru cele șapte obiective, în vederea atingerii țintelor Cadrului strategic al UE pentru romi, au o contribuție valoroasă la realizarea obiectivelor UE până în 2030. Cu toate acestea, statele membre care se confruntă cu provocări specifice și care au populații de etnie romă semnificative (în special România, care are cea mai mare populație de etnie romă din UE) trebuie să depună eforturi mai mari pentru a stabili astfel de obiective, în vederea creșterii șanselor de a atinge în mod colectiv obiectivele UE până în 2030.

În ceea ce privește colectarea datelor, mai multe state membre au făcut trimitere la datele disponibile din anchetele EUROSTAT și FRA, precum și de la institutele naționale de statistică. În același timp, unele state membre și-au justificat lipsa nivelurilor de referință și a obiectivelor prin restricția juridică privind colectarea datelor referitoare la etnie.

În urma recomandării Consiliului, statele membre ar trebui să asigure punerea la dispoziția publicului, în mod integral, a rapoartelor naționale privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor. Cu toate acestea, informațiile cu privire la acest aspect lipsesc din majoritatea CSNR-urilor.

5. FINANȚARE PENTRU PUNEREA ÎN APLICARE A CADRELOR STRATEGICE NAȚIONALE PENTRU ROMI

Cadrul strategic al UE pentru romi și recomandarea Consiliului subliniază importanța finanțării UE și a celei naționale pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor și invită statele membre să explice în cadrele lor naționale modul în care vor fi utilizate fondurile și instrumentele financiare ale UE și naționale. Numeroase state membre au menționat ca surse de finanțare o combinație între finanțarea națională și finanțarea UE, în principal în cadrul politicii de coeziune a UE, precum și finanțare din partea altor donatori internaționali. Această combinație de finanțări este utilizată pentru a pune în aplicare măsurile prevăzute în CSNR-uri și măsurile care includ romii în cadrul programelor generale din domeniul educației, al ocupării forței de muncă, al sănătății și al locuințelor.

Cadrul strategic al UE pentru romi și recomandarea Consiliului încurajează statele membre, în special pe cele care se confruntă cu provocări mai mari și pe cele cu o populație de etnie romă semnificativă, să utilizeze pe deplin fondurile disponibile în Cadrul financiar multianual (CFM) 2021-2027 și în cadrul NextGenerationEU pentru populația romă. Pentru a permite acest lucru, regulamentele din perioada 2021-2027 au fost consolidate și raționalizate, de exemplu prin obiectivul specific al FSE+ de a promova integrarea socioeconomică a comunităților marginalizate, cum ar fi romii, și prin investiții complementare din FEDR în acest domeniu, precum și prin introducerea condiției favorizante tematice corespunzătoare în Regulamentul privind dispozițiile comune²⁷ pentru fondurile politicii de coeziune.

Această condiție favorizantă impune statelor membre care alocă fonduri pentru acest obiectiv specific să dispună de un cadru de politică strategic național privind incluziunea romilor. Aceasta include cerințe stricte legate de monitorizare, măsuri de combatere a segregării, integrarea incluziunii romilor la nivel regional și local și o cooperare strânsă cu societatea civilă romă și cu alte părți interesate relevante. Condiția favorizantă va fi monitorizată în mod continuu pe parcursul întregii perioade de programare. În cazul în care statul membru nu o mai îndeplinește, rambursarea cheltuielilor va fi blocată pentru obiectivul specific corespunzător. În plus, în cadrul FSE+, toate statele membre trebuie să respecte o cerință privind concentrarea tematică de 25 %, axată pe incluziunea socială, în cadrul căreia romii reprezintă un grup-țintă cheie.

Statele membre ar trebui să se asigure că fondurile disponibile ajung efectiv la romi.

În cadrul negocierilor pentru acordurile de parteneriat pentru perioada 2021-2027 și pentru programele FEDR și FSE+, Comisia a subliniat că provocările specifice fiecărei țări, referitoare la romi, ar trebui să fie reflectate și abordate în mod corespunzător în viitoarele programe și că ar trebui puse în aplicare măsuri de promovare a incluziunii romilor și a accesului la infrastructura și serviciile generale nesegregate.

²⁷ Regulamentul (UE) 2021/1060 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize.

Șaisprezece state membre intenționează să aloce fonduri în cadrul FSE+ comunităților marginalizate, cum ar fi romii (BG, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, HR, IT, LU, PL, PT, RO, SK și SI), care se ridică la peste 1,8 miliarde EUR²⁸.

În conformitate cu Regulamentul de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (MRR)²⁹, se preconizează că reformele și investițiile incluse în planurile naționale de redresare și reziliență vor contribui la abordarea eficace a tuturor provocărilor sau a unui număr semnificativ dintre provocările identificate în recomandările specifice fiecărei țări adresate statelor membre în contextul semestrului european începând cu 2019³⁰. În cadrul semestrului, BG, CZ³¹, HU, RO și SK au primit în mod regulat recomandări specifice fiecărei țări în ceea ce privește incluziunea populației rom pe tot parcursul perioadei 2012-2019. În 2019, Consiliul a adresat BG, HU, RO și SK recomandări specifice fiecărei țări, acoperind în principal necesitatea unei educații de calitate și favorabile incluziunii pentru elevii romi.

În 2022, rapoartele de țară ale BG, CZ, HU, RO și SK se refereau în mod specific la importanța aspectelor legate de incluziunea romilor. În 2022, toate statele membre cu un plan de redresare și reziliență aprobat au primit o recomandare privind punerea în aplicare a planului de redresare și reziliență și a programelor politicii de coeziune. Ungaria, al cărei plan de redresare și reziliență a fost aprobat de Consiliu la 15 decembrie 2022³², a primit în 2022 o recomandare specifică fiecărei țări privind incluziunea romilor. Regulamentul privind MRR impune, de asemenea, statelor membre să explice modul în care se preconizează că măsurile din planurile lor de redresare și reziliență vor contribui la egalitatea de șanse pentru toți și la integrarea acestor obiective, în conformitate cu Pilonul european al drepturilor sociale. Mai multe planuri naționale de redresare și reziliență includ în mod explicit romii ca beneficiari ai anumitor măsuri, de exemplu prin sprijin pentru serviciile de îngrijire a copiilor și prin accesul la un învățământ general de calitate pentru elevii defavorizați din punct de vedere social, inclusiv pentru romi, precum și prin investiții specifice, de exemplu prin furnizarea de servicii medicale pentru comunitățile de romi.

Alte investiții și reforme se referă la crearea de centre pentru tineret care vizează dezvoltarea personală a tinerilor din grupurile vulnerabile, cum ar fi romii, și la furnizarea de locuințe sociale eficiente din punct de vedere energetic pentru grupurile vulnerabile. În general, planurile includ un număr semnificativ de reforme și investiții menite să sprijine obiectivele sociale. În ansamblu, statele membre au alocat aproximativ 28 % din fondurile lor din MRR pentru sprijinirea obiectivelor sociale repartizate în patru categorii: ocuparea forței de muncă

²⁸ Această sumă este tratată doar ca o estimare. Acesta corespunde informațiilor transmise în mod oficial de statele membre începând cu 21 noiembrie 2022. Cifrele finale vor fi disponibile numai după adoptarea tuturor programelor.

²⁹ [Regulamentul \(UE\) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență.](#)

³⁰ Planurile naționale de redresare și reziliență trebuie să abordeze recomandările specifice fiecărei țări adoptate începând cu 2019, care, pentru majoritatea statelor membre, au însemnat recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019 și 2020, întrucât majoritatea planurilor au fost adoptate în 2021. Ciclul semestrului din 2022 a adoptat o abordare economică, iar recomandările specifice fiecărei țări au abordat doar prioritățile restante și cele nou apărute care nu fuseseră abordate în planurile de redresare și reziliență adoptate. Prin urmare, în 2022, numai HU (al cărei plan de redresare și reziliență a fost adoptat la 15 decembrie 2022) a primit o recomandare specifică fiecărei țări privind romii. În 2019, Consiliul a adresat BG, HU, RO și SK recomandări specifice fiecărei țări, acoperind în principal necesitatea unei educații de calitate și favorabile incluziunii pentru elevii romi.

³¹ CZ a primit recomandări specifice fiecărei țări în legătură cu incluziunea populației de etnie romă până în 2016.

³² [Rezultatul procedurii scrise privind planul de redresare al Ungariei – Consilium \(europa.eu\).](#)

și competențe, educația și îngrijirea copiilor, sănătatea și îngrijirea pe termen lung și politicile sociale³³.

Statele membre sunt invitate să utilizeze în mod optim această finanțare pentru a elabora și a pune în aplicare măsuri de îmbunătățire a accesului grupurilor marginalizate, cum ar fi romii, la învățământ de masă nesegregat, locuințe, sănătate, îngrijire pe termen lung și locuri de muncă, pentru a promova incluziunea socială a acestora și pentru a sprijini organizațiile societății civile care lucrează cu comunitățile rome marginalizate.

6. ȚĂRILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE EXTINDERE: ȚĂRILE CANDIDATE ȘI POTENȚIAL CANDIDATE LA UE³⁴

Demonstrându-și angajamentul ferm față de incluziunea romilor, liderii din Balcanii de Vest, în cadrul procesului de la Poznań³⁵, au convenit să își alinieze CSNR-urile/planurile de acțiune la Cadrul strategic al UE pentru romi și, prin urmare, sunt incluși în această evaluare.

Obiectivul combaterii atitudinilor antirome este inclus în întreaga regiune a Balcanilor de Vest. Noile CSNR-uri au fost elaborate cu participarea societății civile. Toate CSNR-urile partenerilor din Balcanii de Vest dispun de indicatori naționali și de instrumente de monitorizare. Cu toate acestea, colectarea periodică a datelor, raportarea publică și evaluarea ar trebui să fie consolidate pentru a asigura o evaluare fiabilă a progreselor înregistrate, utilizând rezultatele anchetelor privind Balcanii de Vest ca nivel de referință pentru regiune.

Deși sărăcia și excluziunea socială a romilor sunt larg răspândite în regiune, măsurile care vizează această problemă nu acoperă suficient discriminarea multiplă și structurală (femei, persoane în vârstă, copii, persoane LGBTIQ și romi apatrizi). Necesitatea de a consolida mandatul și capacitatea administrativă a punctelor naționale de contact pentru romi și de a asigura implicarea directă a acestora în programarea și monitorizarea fondurilor UE, astfel cum se subliniază în cadru, nu este suficient abordată.

În ceea ce privește finanțarea, CSNR-urile și planurile de acțiune acordă o atenție sporită identificării nevoilor de finanțare și fac referire la alocările din bugetele naționale. Cu toate acestea, există un nivel ridicat de dependență de finanțarea din partea donatorilor. Sprijinul financiar semnificativ acordat de Comisie prin intermediul fondurilor Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA) ajută deja guvernele și autoritățile locale să își îmbunătățească capacitățile și sprijină educația, antreprenoriatul, legalizarea așezărilor și rețelele de organizații ale societății civile rome. Acest sprijin financiar va continua atât la

³³ [Tabloul de bord privind redresarea și reziliența \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/en/press-releases/statement-2022-06-23).

³⁴ Turcia nu face obiectul prezentei evaluări, deoarece nu are o strategie națională de integrare a romilor. În iunie 2022, în urma avizelor Comisiei Europene, Consiliul European a oferit Ucrainei, Moldovei și Georgiei o perspectivă europeană, în timp ce Ucrainei și Moldovei li s-a acordat, de asemenea, statutul de țară candidată. Având în vedere natura recentă a acestor decizii, niciuna dintre cele trei nu este inclusă în evaluare, chiar dacă Ucraina și Republica Moldova au strategii naționale de integrare a romilor.

³⁵ Rezultatul summitului din 6 noiembrie 2020 de la Sofia, Declarația de la Poznań a partenerilor din Balcanii de Vest privind integrarea romilor în cadrul procesului de extindere a UE.

nivel național, cât și la nivel regional, acoperind noi domenii prioritare precum domeniul digital.

În ceea ce privește obiectivele sectoriale ale Cadrului strategic al UE pentru romi, creșterea accesului la educație, la locuri de muncă și la sănătate de calitate este un obiectiv strategic în toate CSNR-urile, deși este abordat cu diferite niveluri de detalieri. Încadrarea în muncă a femeilor și tinerilor romi și dobândirea de competențe digitale nu beneficiază de suficientă atenție. Măsurile de sănătate pentru copii, persoanele vulnerabile și victimele violenței bazate pe gen sunt acoperite doar parțial, în timp ce îmbunătățirea medierii în domeniul sănătății nu este abordată suficient. În ceea ce privește locuințele, țările din Balcanii de Vest au finalizat deja o cartografiere a așezărilor ilegale/informale. CSNR-urile includ referiri la accesul la locuințe sociale, însă acoperă doar parțial aspecte precum legalizarea și îmbunătățirea infrastructurii în așezări, eradicarea practicii evacuărilor forțate și măsuri de combatere a lipsei de adăpost în rândul romilor. În general, progresele înregistrate se îndreaptă în direcția corectă, dar vor fi necesare eforturi suplimentare pe parcursul întregului deceniu.

Egalitatea, incluziunea și participarea romilor, precum și alinierea progresivă la Cadrul strategic al UE pentru romi vor trebui abordate în mod corespunzător în Ucraina și Republica Moldova³⁶, cele două noi țări candidate la UE, precum și în Georgia, ca țară potențial candidată. Prioritățile definite în avizele Comisiei Europene³⁷ includ deja necesitatea ca cele trei țări să consolideze drepturile și cadrul juridic al minorităților naționale și al grupurilor vulnerabile.

Comisia va monitoriza îndeaproape progresele înregistrate și va continua să sprijine financiar incluziunea romilor în Balcanii de Vest, Ucraina, Moldova, Georgia și Turcia, ca parte a capitolului 23 al negocierilor privind extinderea, intitulat „Sistemul judiciar și drepturile fundamentale”.

7. ORIENTĂRI ADRESATE STATELOR MEMBRE

Comisia invită statele membre să abordeze domeniile care necesită îmbunătățiri identificate în prezenta comunicare și în analiza specifică fiecărei țări cuprinsă în prima parte a documentului de lucru al serviciilor Comisiei, inclusiv prin alocarea bugetelor corespunzătoare (precum și prin precizarea surselor financiare, de exemplu, bugete naționale, FEDR, programe FSE+, planuri de redresare și reziliență). În funcție de contextul lor național, statele membre ar trebui să utilizeze în mod eficace mecanismele pentru a-și reînnoi sau actualiza CSNR-urile și/sau planurile de acțiune și de punere în aplicare pentru a le face mai ambițioase.

Statele membre cu o populație de etnie romă semnificativă sunt puternic încurajate să își sporească nivelul de ambiție în ceea ce privește abordarea provocărilor cu care se confruntă romii în cele patru domenii sectoriale, asigurând, în același timp, o aplicare transversală adecvată a obiectivelor orizontale de combatere a atitudinilor antirome, a discriminării, a discursului de incitare la ură și a infracțiunilor motivate de ură, de combatere a sărăciei și de asigurare a unei participări semnificative a romilor în societate. Punerea în aplicare a CSNR-urilor și a planurilor de acțiune ar trebui să se bazeze pe niveluri de referință solide, inclusiv pe ancheta FRA privind romii pentru 2020-2021 pentru țările care au făcut obiectul

³⁶ [Avizul Comisiei din iunie 2022 privind Republica Moldova a inclus recomandări privind romii.](#)

³⁷ [Avizele Comisiei Europene privind cererile de aderare la UE.](#)

anchetei, precum și pe obiective suficient de ambițioase, strâns legate de obiectivele de la nivelul Cadrului strategic al UE pentru romi. Este important ca aceste state membre să adopte o abordare combinată care să vizeze și să integreze egalitatea și incluziunea romilor.

Comisia invită statele membre care dispun de un set de măsuri de politică pentru incluziune să se asigure că politicile și programele generale de incluziune socială ajung efectiv la populația romă și să elaboreze măsuri specifice care să încurajeze accesul romilor la infrastructura și serviciile generale nesegregate, după caz.

Comisia încurajează toate statele membre care sunt în curs de a elabora sau de a pune în aplicare alte strategii naționale menite să reducă inegalitățile sau să combată discriminarea, cum ar fi planurile de acțiune de combatere a rasismului sau planurile de acțiune din cadrul Garanției europene pentru copii, să asigure integrarea adecvată a aspectelor legate de romi, precum și complementaritatea și alinierea deplină la măsurile asumate în CSNR-uri.

Toate statele membre au fost de acord cu obiectivele principale ale UE privind ocuparea forței de muncă, competențele și sărăcia propuse în Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale din 2021³⁸. Acestea au elaborat obiective naționale în aceste domenii, care ar trebui să fie utilizate la maximum pentru a se asigura că nimeni nu este lăsat în urmă.

Punctele naționale de contact pentru romi

Rolul și eficacitatea PNCR-urilor reprezintă un element esențial pentru punerea în aplicare cu succes a cadrelor strategice naționale pentru romi. Deși majoritatea statelor membre și-au dotat PNCR-urile cu mandate adecvate și roluri de coordonare cu ministerele și cu alte autorități responsabile, majoritatea PNCR-urilor nu au fost consolidate suficient în ceea ce privește resursele financiare și de personal suplimentare, ceea ce le limitează capacitatea de a-și îndeplini în mod complet rolul de coordonare și monitorizare. De asemenea, acestea ar trebui să fie implicate, după caz, în programarea, implementarea și monitorizarea (inclusiv în cadrul comitetelor de monitorizare) a programelor FEDR și FSE+, precum și a planurilor de redresare și reziliență și a oricărui alt fond al Uniunii care poate sprijini egalitatea și incluziunea romilor. Comisia reiterează importanța ca statele membre să împuternicească în continuare PNCR-urile, astfel încât acestea să își poată îndeplini rolul esențial în mod eficace.

Atitudinile antirome

Combaterea și prevenirea atitudinilor antirome reprezintă un obiectiv-cheie și un principiu director al Cadrului strategic al UE pentru romi și al recomandării Consiliului. Numeroase CSNR-uri recunosc importanța abordării diferitelor forme de exprimare și de manifestare a acestora, care includ rasismul îndreptat împotriva romilor, discriminarea, prejudecățile, stereotipurile și stigmatizarea, precum și discursul de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură.

Multe state membre fac referire la atitudinile antirome în descrierile lor privind contextele și provocările naționale. Majoritatea statelor membre cu populații rome mai numeroase au stabilit obiective și măsuri de combatere a acestui fenomen, deși în grade diferite și cu niveluri diferite de ambiție, care nu corespund suficient amplitudinii problemei. Comisia invită

³⁸ [Obiectivele Pilonului european al drepturilor sociale până în 2030.](#)

statele membre să își intensifice eforturile în acest domeniu și încurajează statele membre care nu au stabilit planuri de soluționare a acestei probleme să acționeze în acest sens acum.

Segregarea în domeniul educației și al locuințelor

Comisia invită statele membre, în special cele cu o populație de etnie romă semnificativă, să își intensifice eforturile de prevenire și eradicare a segregării școlare și spațiale a copiilor romi și să abordeze problema erorilor de diagnostic care conduc la plasarea necorespunzătoare a copiilor romi în sisteme de educație pentru elevi cu nevoi speciale. De asemenea, Comisia încurajează statele membre să identifice în mod proactiv și să elimine obstacolele care îi împiedică pe copiii romi să meargă la grădiniță și să beneficieze de o educație de bună calitate la toate nivelurile, în contexte nesegregate. Comisia încurajează ferm statele membre să utilizeze pe deplin fondurile UE (FSE+, FEDR, InvestEU și PNRR) pentru a contribui la îmbunătățirea condițiilor de viață și a perspectivelor de dezvoltare ale comunităților romi marginalizate și ale romilor care trăiesc în gospodării cu venituri mici și care sunt expuși riscului de sărăcie și de excluziune socială. Statele membre ar trebui să ofere locuințe sociale obișnuite în zone nesegregate, însoțite de măsuri de promovare a accesului la învățământul general, la locuri de muncă, la sănătate și la asistență socială de interes general, precum și să elaboreze sau să actualizeze acțiuni locale și să pună în aplicare planuri de desegregare.

Obiective și indicatori

Stabilirea unor obiective naționale cuantificate cu precizie, legate de indicatori și de niveluri de referință, este esențială pentru monitorizarea progreselor înregistrate în direcția atingerii obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi. Ancheta FRA privind romii pentru 2020-2021 oferă un nivel de referință pentru țările care au făcut obiectul anchetei. Este important ca aceste state membre să adopte o abordare combinată care să vizeze și să integreze egalitatea și incluziunea romilor.

Comisia încurajează, de asemenea, toate statele membre să își revizuiască și să își modifice CSNR-urile, după caz, pentru a elabora obiective cantitative specifice care vor ajuta UE să atingă în mod colectiv obiectivele Cadrului strategic al UE pentru romi până în 2030.

Integrare

Numeroase CSNR-uri descriu măsuri care sunt legate de politicile și programele generale de incluziune socială. Cu toate acestea, deseori, aceste măsuri nu oferă detalii cu privire la modul și măsura în care romii pot beneficia de ele. Deși sunt necesare eforturi de abordare a incluziunii romilor prin politici și programe generale, statele membre ar trebui să stabilească garanții pentru a preveni omisiunile sau includerea superficială a aspectelor legate de romi. PNCR-urile ar trebui să fie implicate și să aibă posibilitatea de a-și asuma un rol de coordonare intersectorială în acest proces.

Participare

Statele membre ar trebui să asigure și să demonstreze participarea reală și semnificativă a romilor pe parcursul tuturor etapelor de punere în aplicare a CSNR-urilor și a programelor finanțate de UE la nivel național, regional și local, precum și la monitorizarea și raportarea cu privire la CSNR. Cooperarea în acest sens poate fi realizată prin consolidarea implicării platformelor naționale pentru romi sau a unor procese consultative și participative echivalente.

8. SPRIJIN DIN PARTEA COMISIEI EUROPENE

1) Asigurarea respectării legislației UE

Comisia va continua să monitorizeze asigurarea respectării și aplicarea Directivei privind egalitatea rasială³⁹, a Directivei privind drepturile victimelor⁴⁰ și a Deciziei-cadru a Consiliului privind combaterea rasismului și a xenofobiei și, dacă este necesar, va iniția proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, pentru a impulsiona modificări ale legislației și politicilor naționale. Comisia va consolida cadrul instituțional de combatere a discriminării prin prezentarea unei propuneri legislative privind standardele pentru organismele de promovare a egalității.

2) Integrarea egalității romilor în inițiativele de politică ale UE și mobilizarea fondurilor UE pentru romi

Comisia se va asigura că lupta împotriva discriminării rasiale sau etnice este integrată în politicile, legislația și programele de finanțare ale UE care promovează coeziunea, incluziunea și participarea. Comisia va monitoriza punerea în aplicare a politicilor relevante pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor, inclusiv în contextul semestrului european.

Se va acorda sprijin statelor membre pentru a continua dezvoltarea și punerea în aplicare a cadrelor naționale pentru romi, prin sprijin financiar și măsuri de coordonare. De asemenea, se va acorda sprijin suplimentar sub forma asistenței din partea Instrumentului de sprijin tehnic⁴¹. Consolidarea capacităților va fi oferită, în special prin intermediul FRA, pentru dezvoltarea unor sisteme solide de monitorizare și evaluare și pentru colectarea de date privind egalitatea în vederea elaborării de politici și a punerii în aplicare a cadrelor naționale pentru romi. PNCR-urile vor fi ajutate să își aprofundeze cunoștințele și capacitatea de a monitoriza și de a raporta cu privire la punerea în aplicare a cadrelor naționale pentru romi, precum și să elaboreze indicatori adaptați.

Comisia va utiliza în mod optim reuniunile PNCR pentru a da curs constatărilor din prezenta comunicare.

Comisia va sprijini punerea în aplicare a mai multor programe și proiecte, cum ar fi EU Pilot HERO⁴², care permite implementarea de proiecte-pilot care îmbunătățesc accesul la locuințe și la locuri de muncă pentru familiile de romi vulnerabile, și inițiativa Monitorul civil al romilor din cadrul acțiunii pregătitoare 2021-2025 a UE privind consolidarea capacității organizațiilor societății civile române de a monitoriza punerea în aplicare a CSNR-urilor. Alte proiecte se axează pe accesul la educație sau pe consolidarea capacităților pentru elaborarea politicilor, cum ar fi programele comune ale UE și ale Consiliului Europei INSCHOOL și ROMACT⁴³.

³⁹ [Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică.](#)

⁴⁰ [Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.](#)

⁴¹ [Instrumentul de sprijin tehnic.](#)

⁴² [Proiectul-pilot HERO.](#)

⁴³ Programele comune ale UE și ale Consiliului Europei: accesul la educație [INSCHOOL](#) și consolidarea capacităților pentru elaborarea de politici [ROMACT](#); un proiect al REDI Economic Development S.A sprijină antreprenoriatul romilor în patru țări, cu sprijinul Fondului European de Investiții (FEI).

Punctele naționale de contact pentru romi și platformele naționale pentru romi vor primi sprijin prin intermediul cererilor de propuneri specifice lansate de Comisie în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CEDV)⁴⁴. Programul CEDV sprijină, de asemenea, proiecte de combatere a rasismului, a atitudinilor antirome și a discriminării, precum și proiecte de comemorare a Holocaustului prin intermediul cererilor sale de propuneri privind Memoria europeană⁴⁵.

Comisia va facilita cooperarea dintre statele membre pentru a promova accesul egal la o educație de calitate pentru toți prin intermediul spațiului european al educației și al Planului de acțiune pentru educația digitală⁴⁶, precum și al FSE+. Comisia va continua să faciliteze învățarea reciprocă în ceea ce privește combaterea discriminării în și prin educație în cadrul grupului său de lucru privind egalitatea și valorile din cadrul strategic al spațiului european al educației.

Comisia va integra în continuare aspectele legate de romi în toate activitățile relevante din cadrul strategiilor de punere în aplicare a uniunii egalității⁴⁷, a programelor Erasmus+⁴⁸ și Corpul european de solidaritate⁴⁹. Comisia va mobiliza resurse în cadrul programului „UE pentru sănătate”⁵⁰ pentru a contribui la prevenirea bolilor și la facilitarea vaccinării, precum și la dezvoltarea unor mecanisme care să permită o mai bună gestionare a crizelor sanitare, inclusiv în rândul populației rome. Prin intermediul fondurilor pentru climă și infrastructură⁵¹, proiectele vor promova incluziunea persoanelor cu handicap și a persoanelor expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială, inclusiv a romilor, și vor promova locuințe sociale la prețuri accesibile.

La punerea în aplicare a fondurilor UE, inclusiv a programelor Fondului social european Plus (FSE+), Comisia va colabora cu statele membre pentru a se asigura că nevoile romilor sunt abordate printr-o abordare combinată de măsuri generale și măsuri specifice și va încuraja schimbul de bune practici și de orientări pentru statele membre cu privire la desegregarea în domeniul educației și al locuințelor.

3) Acțiuni și sprijin din partea UE pentru promovarea participării, incluziunii și diversității romilor

Pornind de la practicile sale consacrate, Comisia va colabora cu statul membru care deține președinția Consiliului UE pentru a menține chestiunile legate de egalitatea, incluziunea și participarea romilor printre prioritățile agendei politice.

Comisia își va continua activitatea de promovare a parteneriatelor transnaționale, a învățării reciproce și a schimbului de know-how și de practici promițătoare, sprijinind: (i) rețeaua de puncte naționale de contact pentru romi (ii) organizarea Platformei europene pentru

⁴⁴ [Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”](#).

⁴⁵ Cerere de propuneri privind [Memoria europeană](#).

⁴⁶ [Spațiul european al educației](#), teme prioritare: [Îmbunătățirea calității și echității în educație și formare](#) și [Planul de acțiune pentru educația digitală](#).

⁴⁷ [Uniunea egalității: primul an de măsuri și realizări](#).

⁴⁸ [Erasmus+](#) – programul Uniunii pentru educație, formare, tineret și sport.

⁴⁹ [Corpul european de solidaritate](#).

⁵⁰ [Programul „UE pentru sănătate”](#).

⁵¹ [Fondurile InvestEU pentru climă și infrastructură](#).

incluziunea romilor (iii) implementarea proiectului Monitorul civil al romilor (iv) cooperarea cu rețeaua europeană a organismelor de promovare a egalității (Equinet) și rețeaua EURoma.

De asemenea, Comisia își va continua cooperarea și parteneriatul cu Parlamentul European și cu societatea civilă romă, pentru a sărbători Ziua internațională a romilor.

Constatările acestei evaluări vor fi, de asemenea, discutate cu organizațiile societății civile în cadrul Grupului de consultare al organizațiilor societății civile al Comisiei și în cadrul exercițiului Monitorul civil al romilor 2021-2025, pentru a identifica cea mai bună cale de acțiune în vederea remedierii deficiențelor și a abordării modalităților de a le depăși, precum și pentru a reproduce și a extinde practicile promițătoare.

Comisia va promova diversitatea și incluziunea prin intermediul programului „Europa creativă”⁵², precum și incluziunea romilor la locul de muncă prin intermediul platformei UE a cartelor diversității⁵³. Noua strategie în materie de resurse umane pentru Comisie⁵⁴ va contribui la creșterea diversității personalului său și va urmări să aibă mai mulți stagiați și angajați din grupuri subreprezentate și din minorități etnice. Prin intermediul Centrului său de competențe privind democrația participativă și deliberativă⁵⁵, Comisia oferă, de asemenea, informații cu privire la dezvoltarea unor exerciții de implicare a cetățenilor favorabile incluziunii, care pot contribui la promovarea participării politice și locale favorabile incluziunii a romilor în Europa.

4) Acțiunile UE și sprijinul pentru promovarea egalității și combaterea atitudinilor antirome

Ca urmare a angajamentului său de a promova discursuri pozitive și modele din rândul populației romă și de a combate atitudinile antirome, stereotipurile, retorica împotriva romilor și discursul de incitare la ură, Comisia își va continua activitatea prin intermediul grupului la nivel înalt pentru combaterea discursului de incitare la ură și a infracțiunilor motivate de ură, precum și cooperarea și colaborarea cu Consiliul Europei prin intermediul viitorului proiect EQUIROM⁵⁶.

9. CONCLUZIE

Principalele obiective, ținte și măsuri incluse în Cadrul strategic al UE pentru romi și în recomandarea Consiliului se reflectă în grade diferite în cadrele strategice naționale pentru romi (CSNR-uri). Pentru ca CSNR-urile să producă schimbările dorite până în 2030, trebuie dezvoltate și menținute parteneriate solide între toate părțile interesate relevante, pentru a răspunde în mod eficace provocărilor specifice fiecărei țări, pentru a monitoriza în detaliu progresele înregistrate și pentru a ajusta și actualiza CSNR-urile, după caz. Comisia va

⁵² [Programul „Europa creativă”](#).

⁵³ [Platforma UE a cartelor diversității](#) – platforma oferă un loc în care cartele europene ale diversității existente (în prezent 26) pot face schimb de experiență și de bune practici.

⁵⁴ [Strategia în materie de resurse umane](#) pentru Comisie.

⁵⁵ [Centrul de competențe privind democrația participativă și deliberativă](#).

⁵⁶ Egalitatea și nediscriminarea romilor (EQUIROM) este un proiect care va fi realizat de Consiliul Europei cu finanțare din cererea de propuneri CERV-2021-COEU-1.

continua să desfășoare activități la nivelul UE pentru a asigura un sprijin deplin pentru aceste activități.

Comisia invită statele membre să utilizeze în mod optim evaluarea, constatările și orientările Comisiei în vederea îmbunătățirii și să raporteze cu privire la progresele înregistrate până în iunie 2023, în conformitate cu recomandarea Consiliului. Următoarea comunicare a Comisiei va evalua primele rapoarte ale statelor membre privind punerea în aplicare a cadrelor lor strategice naționale pentru romi și progresele înregistrate de acestea în vederea atingerii obiectivelor pentru 2030.

FRA s-a angajat să efectueze o nouă anchetă privind romii în 2024. Constatările sale, împreună cu raportarea bienală a statelor membre, vor consolida capacitatea statelor membre, precum și a Comisiei, de a măsura progresele înregistrate în direcția îndeplinirii obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru romi pentru 2030. Comisia va colabora îndeaproape cu FRA pentru a măsura aceste progrese.

Progresele înregistrate în ceea ce privește abordarea problemelor specifice cu care se confruntă romii reprezintă un test important pentru o uniune a egalității și pentru UE în general, iar Comisia se angajează să asigure menținerea contribuției UE la aceste eforturi.